

Lapszámunkat **Plugor Sándor** festményeivel illusztráltuk. A festőről a 4. oldalon olvashatnak.

Halmosi Sándor

GILEÁD

Szeretem csizmad kopogását,
a porzó havat, amiben jársz.
A viharokat, miket nekem küldesz,
és ezt a kínzó légszomjat, mert tőled jön,
szeretem.

Szeretem azt az átkozott estét, ott a várudvaron,
a gyümölcsöst, mit nem mutattál meg nekem.

Szeretem dacodat, dühödöt,
szeretem türelmetlenséged, mi kövér
fürtökben lóg le rólad.

Tudom, vonzódásom térben és időben hiábavaló.
És az sem segít, hogy én találtam ki a szerelmet,
valamikor, a nyolcadik napon.

De ne rázd a fejed, – azt nem szeretem.
Az én-szavak megvetemednek a létben,
és toroktól lefelé.

Hidd el, tudom mit beszélek, miért, s kinek.
Amióta szeretlek, semmit sem tudok
biztosan.

De ha nem hiszed, az sem érdekel.

Vásároljon könyvet online
az IJK-shopból:

<http://shop.irodalmijelen.hu/>

Darabos Enikő író, kritikus (Szatmárnémeti, 1975. október 10.).

1995–1999 magyar–angol bölcsész és tanár szak (Babeş–Bolyai Tudományegyetem, Kolozsvár),
1999–2002 PhD tanulmányok (JATE, Szeged).
Egyetemi oktató. Író-olvasó esteket szervez a szegedi Assam Teaházban.

A Könyvhétre jelent meg Hajrá Jolánka! címmel prózakötete a Jászöveg Műhely Kiadónál.

A kötetéről beszélgettünk.

És egyebekről.

– Közvetlenül az ezredforduló után három erdélyi lány megnyerte a Terasz tárcapályázatának első három díját, egyikük te voltál. Új hangok, új szellemiség, könnyű, laza kezek, látható eltökéltség. Biztosra vettem, hogy a három lányok felszántják a kortárs magyar irodalom női szekcióját, átfestik, átöltöztetik az érzékelhetően önértékelési zavarokkal küzdő, erejét feminista-mazochista harcokba pocékoló terepet. Azt hirdetem évekig, hogy Erdélyből fú a szél, ezen nem változtathat semmi. Ezzel szemben irodalomtudós lettél.

Irodalmi Jelen

VIII. évfolyam
92. szám
2009. június

Örökös munkatársak:
Faludy György, Méhes György

**Hogy meghempered-
jenek benne...**

Interjú Darabos Enikővel

Ami nem ugyanaz. Azt hittem, az egyetem befejeztével azonnal Pestre költözöl, ezzel szemben Szegeden maradtál. Lehetőségeit tekintve ez sem ugyanaz, Szegeden az irodalmi fű sem úgy nő, mint a fővárosban.

– Novellapályázat volt. Nem sokkal azelőtt több hónapos ösztöndíjjal kint voltam Finnországban, akkor írtam azt a novellát. Egyébként jócskán átdolgozva benne van a Hajrá Jolánkában is, Szerelmes vagyok címen. Helsinkiben viszonylag keveset tudtam magyarul beszélni, ezért esténként leültem a gép elé írni. Elvonási tüneteim voltak, már angolul

Honlapunkról ajánljuk

Szócs Géza beszéde a Báthory-díjak átadásán

Honvágy – **Weiner Sennyey Tibor** novellája

Az oszmán pasa és a magyar főúr egyaránt gengszterfőnökök – Skype-beszélgetés **Horváth Viktorral**, a Török tükör írójával

A SÖR világa – beszélgetés **Kovács Gáborral**

Komán János: Jelzőeltolás **Sütő András** prózájában

540 éve született Niccolò Machiavelli

Útmutató sörturistáknak

Az elátkozott reformok kora

Színház a zárt völgyből

Barangolások Ráb szigetén – **Hegyi Botos Attila** írása és képriortja

Nem női-nem-játék és ezredfordulás – Helyszíni tudósítás **Darabos Enikő** és **Szócs Géza** kötetének bemutatójáról

www.irodalmijelen.hu

álmodtam, valósággal izomlázam volt az egészről. Szerelmes az éppen nem voltam, de egy csomó dolgot le kellett magamban tisztáznom. Felszántani viszont abszolút semmit nem akartam, legfeljebb magamat, egy belső csücsköt, elvadult földnyelvet. Kicsit beinteni magamnak ezért-azért. Bizonyos értelemben ezt meg lehet tenni irodalomtudósként is – aláásni a saját okos dumádat –, a próza azonban mégis kézenfekvőbb terepgyakorlat erre. Igazad van, fel kellett volna költözni Pestre, minden józan gondolkodású ember ezt tette volna. Maradtam Szegeden, akkor még azt hittem, hogy az ember csak csinálja, csinálja, és majd kialakul. Egyszer majd azt mondják neki, hú, te tényleg mennyi mindent csináltál, gyere, adunk egy három éves szerződést, vagy mondjuk, státuszt, dőlj hátra egy kicsit. Félév végén ugyanis mindig gyomorgörcsökkel kezdtem a szünetet, meghosszabbítják-e az én nagy, féléves „irodalomtudósi” szerződéssem, vagy most aztán tényleg fel kell mondanom az albrételem?

(Folytatása a 6. oldalon)

ONAGY ZOLTÁN

Az ír főváros, Dublin peremén él egy magyar író, aki februárban volt hetvenöt éves, de termékenysége mit sem csappan. Kabdebó Tamás most nemcsak eredeti és érdekes, hanem irodalmi értékét tekintve is igen figyelemre méltó, angol nyelvű regénnyel örvendeztette meg olvasóit. Ismerői kissé meglepődve vették kezükbe a kötetet, címlapján Giorgione 1508-ban született remekművű festményének. A vihar-nak a reprodukciójával, nem gondolták volna, hogy Kabdebó Tamás ilyesfajta, a magyar kultúrához semmiféle szállal nem kapcsolódó történettel rukkol ki, belelve magát különböző nációk lelkületébe, hogy azután szépen formált angol lektur kerekedjék ki a tolla alól.

A könyv londoni bemutatója az Athenaeum klubban volt, ahol a szerző beszámolt műve genesiséről. Az 1956-os menekült huszonkét éves korában, 1958-ban, akkor talán még a cardiffi egyetem hallgatójaként (ennek a tényezőnek az irodalomtörténet egyetlen welszi nyelvű magyar novella-antológiája köszönhető), ellátogatott Velencébe. Éppen aqua alta volt, a Szent Márk téren csak lefektetett pallókon járva lehetett keresztül vágni, de az Accademia felé könnyen eljutott a turista, hogy gyönyörködjék elsősorban a velencei festészet kincseiben. Tiziano gigászi mester, merész, gazdag, a maga nemében újszerű. De Giorgione Vihar-ja feledhetetlen. Mégpedig a mesterien megalkotott kép rejtélyes varázsa miatt. A vihar e festményen abban mutatkozik, hogy villám cikázik át a sötét égen. De ezzel szinte mítsem törődve szoptatja csecsemőjét egy bokor mellé húzódtott, mezelen nő, akit egy fiatal férfi szemlél tisztes távoból. Miről szól ez a mű? Talán ókori klasszikus rege illusztrációja. Ki tudja?

A Cardiff tisztos unalmából Velence csoda-világába érkezett fiatal magyart is megejtette egyrészt a vihar enigmája, másrészt annak a regényessége, hogy míg Tiziano aggastyán kort ért meg, Giorgione harminc-vaalány évesen a pestis áldozata lett, életéről kevés tudható, és nincs is több mint öt-hat százszázalékos bizonyossággal általa alkotott festmény a világban. (A művészek kedvelt budapesti orvosa, a műgyűjtő Tompa Kálmán

doktor dédelgetett szalonja falán egy régi olasz tájképet, amelynek mesterében néhány pesti „szakértő” Giorgionét sejtette.) Nos, Kabdebó Tamás regényhősei rejtőző Giorgionefestmények nyomába erednek, annak tudatában, hogy sok a hamisítvány vagy a korabeli utánézés más kezektől.

Ötven évig tartott, amíg megírásra kerülhetett a Tracking Giorgione. Kabdebó Tamás mindig mással volt elfoglalva, minthogy ebbe is belekezdhetett volna. Előbb Tábori Pállal azon ügyködtek, hogy a Gara László-féle francia antológia mintájára, angol nyelven vaskos kötet születhessen hétszáz

év magyar költészetéből. Rengeteg munka volt ebben, végül az amerikai Makkai Ádám bábáskodott a könyv világra-jötténél. Aztán a Duna-trilógiába vágott bele Kabdebó, aki gyermekkorát a nagy folyó közelében élte le. Tíz év alatt a honvágyát írta bele ebbe a három regénybe.

Mindeközben mágnesként vonzotta Itália. Egyik római útja során az a szerencse érte, hogy ellopták az útlevelét (azaz a hontalanoknak Angliában kibocsátott úti okmányt), s emiatt két hónapot kényszerült Rómában tölteni, ahol bejárta az egyetem művészettörténeti előadásaira.

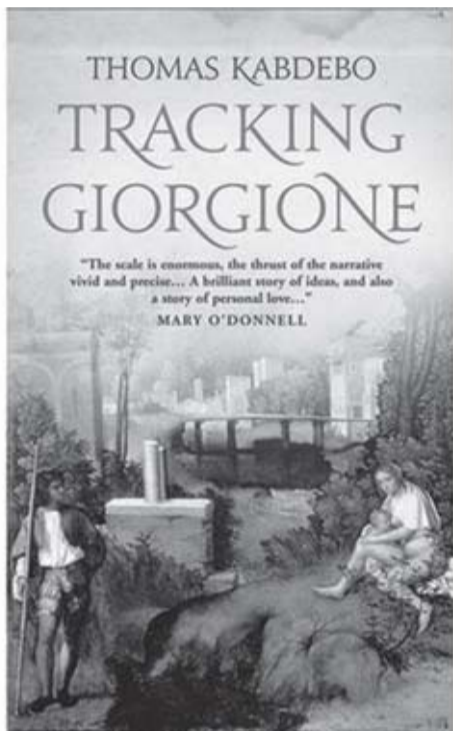
De nem egészen úgy áll a dolog, hogy „úr úr”. Két kislány apjának a betevőt is meg kellett keresnie, s évgett egészen Guyanáig jutott el a család, ahol, ezen a nem túlságosan kellemes éghajlatú dél-amerikai volt angol gyarmaton Kabdebó Tamás néhány év alatt megszervezte az egyetemi könyvtárat, a polcok felállításától az anyaggyűjtésig.

Teltek az évek, és még egy nagy önmagára rótt feladattal kellett megbirkóznia. József Attilát igyekezett fordítások és monográfia révén bemutatni az angol nyelvű világnak.

Hetvenen felül végre nekiülhetett a Giorgione regény megírásának, ami tulajdonképpen nem a nagy velencei reneszánsz mesterről szól,

hanem hús és vér Giorgione-kutatókról, akiket a géniusz varázsa fűz egybe. A könyv hősei nem magyarok, de történetét mindvégig a magyar író megélt élet-epizódjai, tapasztalatai ihlették, végtére tehát mégis szerves része az életműnek.

Sárközi Mátyás Kabdebó Tamás Giorgione nyomában

Bölcsészlanys olvas Utazás az utazásba Látó – a szépirodalmi folyóirat májusi száma

Róbert Csaba beszélő embere már egy kicsit folyamabb, mint az ember, akiről ír, akinek folyamatos beszédkényszere van, s ezzel kellene boldogulnia a világban, és meg is teszi – de megoldása társadalmunkat észrevétlenül és finoman a béka hátsó fertálya alá helyezi. Meta-beszéd ez, az irodalom, és azon keresztül az ember működéséről, a lényegét természetesen kihagyva, mert így van értelme. Van így értelme? Megalapítandó kinek-kinek magában. Váradi Nagy Péterrel pedig visszatérünk az utópiák és antiutópiák, a tárgyilagos (?) társadalomrajz irányvonalába. Az ember eleinte próbálkozik, milyen városról is lehet szó az Urbiában, s mikor rájön, hogy nem hasonlít, sőt, egyre kevésbé bármely városra, akkor gyanút foghatna, de mégsem teszi, mert a szöveg átkerül a fikció kategóriába az olvasó fejében. De a szerző több ízben is becsap minket, mert hiába hinnénk, hogy ez valami fantazmagória; hiszen minél elrugaskodottabb s minél fiktívebb, annál jobban nő bennünk az ambivalencia a szöveggel és a

szöveggel takart létező vagy nem létező valóságdarab iránt, s annál biztosabbak lehetünk, hogy ez a szöveg rólnak szól. De még ezen is lehet csavarni egy utolsó mondattal úgy, hogy az egész addig szépen felépített és interpretált világ fenekestül felboruljon. Az ember ősi vágyaival játszik a szerző, az utazással, a mesével, a halottak feltámasztásával, s ha úgy tetszik, tekinthetjük kritikának vagy bármilyen másnak, nem von le abból semmit, hogy át lettünk verve – és nekünk ez jelen pillanatban mindent végiggondolva jó.

A történelem, az irodalom és a vallás fonódik össze a folyóirat hasábjain és az azokban tett utazásokban. Magyar Agnes írása önkeresés: egy ember keresi saját helyét a világban, s eleinte csak fokozatosan derül fény a mibenlétére: egy emberről van szó, egy emberről Jézus korában, egy emberről, aki Júdás, valamint egy emberről, aki egy őt író modern, helyét nem lelő író, akivel és akiben minden összekeveredik egy napon, mint ahogyan ez sokunkkal megessék, s visszakanyarodva az önmagában talált Júdásra leli meg talán saját útját. Bodó Márta a történelemfelfogásunkat feszegeti két mai erdélyi, női emlékiróval kapcsolatban; jó, ha tudjuk, ha tudatosítjuk a női és férfi történelem különböző voltát. A világot mi formáljuk, és az is formál minket, de egyáltalán nem mindegy, mit hagyunk magunkba szűrődni.

Weiner Sennye Tibor pedig azt mutatja nekünk, hogy Borobudur, Jáva szigetének a földöz rögzített szege ugyanolyan szent hely, zarándokhely, mint Dante Isteni színjátéka, mi több, egymást tükrözheti a buddhista és a keresztény alkotás, mert belső utazás mindkettő, mely az embert lényegileg átmozgatja, a költészet és az építészet örök alkotásai együtt vagy külön, de ünneppé tehetik az embernek a saját mélyébe tett utazást, s egyúttal a hétköznapi való visszatérést is segíthetik; ha képesek vagyunk odafigyelni.

Mintha valamiféle rácsként borulna az újság fölé egész kultúrtörténetünk; az európaiság, a kereszténység, a történelmünk, az irodalom, mely meghatároz minket; és ha tudatosan odafigyelünk magunk köré, látni fogjuk, mennyivel gazdagabb a világ, amelyben élünk, pont ezek miatt a keresztteződések miatt, melyek átfonják az életünket, ha hagyjuk.

BÍRÓ JÓZSEF

INEVITABLE

pörsenésnyiboly
gónkmegszenteltszívcsakrá
ja ... : magyarország

MAGYARORSZÁG

meg cson kí tott ... csu
pasz ... cse cse mó te tem ... : e
mész tő gö dör ben

FROST - WORK

csendcsöndcsöndcsendcsönd
– leh'csendidőtlenccsendje –
csendcsendcsöndcsöndcsend

SOA

— Pilinszky-parafrázis —

botrányamimeg
történhetettmindaza
mimegtörténtszen

FOR EVER AND EVER

mindigittmamár
azemberélemmsem
jutonlyshame

UNTIMELY DEATH

hamv' - arc ... mély baráz
lyukas fémbögrében her
egy szál ... hóvirá

RETTENET NE SZÜ – ... – ...

on - ko - gén sejt - je -
im ... ap - rán - ként da - ga - na -
tok - ká ... szer - ve - ződ - ...

Éjjeli vezetés

Ó Padova, távollevő, hiányzol;
hallgatag verembe taszít a nélküled.
Mint fényszórók éji sztrádán: cikázol,
szemembe vetítéd diafilm-énedet.

Belőlem széles sávra visszavetülsz te,
szélvédő mögött megtelik a távol:
csepegi bekötőn Pratóm fénye-tükre
– csaló idő hamis projektorából.

Ó Prato della Valle, mikor voltál
igazán enyém? – Igéztél pillanatra.
Feléd tartva elengedném a kormányt,
de útszél betonfala belém rohanna.

– Monoton motorzúgásból ahogy a fékek.
Ahogy a csikorgó kerék tapadna.
A semmi ködfalán keresztül áradsz, élet.
– Ahogy elérsz, úgy hagysz újra magamra.

Harangláb-idődben

Olyan ez a hajnal,
mintha kiterítve
feküdnék lepelben,
bámulva nagy égbolt
kondenz-repedését,
ahogy repülőjét
felfalja a kékség.
Az a gép innen csak
játékszer az égen.

Míg én kiterítve
fekszem gyolcs-lepelben,
beburkol az ittlét.
Giotto-ecset húzta
fent a fehér csíkot,
nyitva rést a télben
jéggé fagyott égbolt
tükörsima színén?!
Nem is repülő az,
szánka siklik rajta,
azzal hazaérek,
még mielőtt szám is
betömődik gézzel.

– Ostobábbat én már
ki sem találhatnék.
Magányom siratnám?
Feküdnék a lázban?
Ó, te szegény árva!
– Mondhatom, balek vagy:
itt az egyedüllét
ólomlábú percre
szárnyat köt a végén.
Lesz majd mit siratnod,
hátrad mögé nézve,
ahogy időd gurul,
akár szép kerek sajt.
Bukdácsolsz a lejtőn,
habár utolérni
nem lesz soha hat ló,
táltos paripával
csak a nyomát fognád.

Lóganéra kor dőlt.
Szemét kiszurkálta,
széles sávon válik
szemét-lerakattá.
Te pedig csak hallgasd:
mikor Carminében
zúgnak a harangok,
szökj fel magas lépcsőn,
kapaszkodj a szárnyas
harangláb-időbe,
ahol új magad vagy.
Egyetlen út vezet
kifelé a percből:
az, mi befelé tart
– kanyarogva lelked
fáklyaláng-világú
tágas folyosóin.

RÓZSÁSSY BARBARA versei

Világjáró napok

(Pour Séverine)

Nyitok postaládát,
lábam elé vándor,
párizsi kalandor,
Európa-járó,
hullik képeslapod.
Louvre szédült Múzsái,
körtáncban révülő,
botladozó csitrik,
Mantegna lányai,
lehetetlen-szépek,
hogy a Parnasszustól
Templom utca végi
ládamba repültök?
(Olvasod barátnőm
sorait a versben?
– Múzeum-rengeteg,
hol Mona Lisára
pislog vaksi szempár,
ahogy óriáskígyó
mered búvölőre,
bámul nőruhába
rejtett Leonardót;
amíg bokaszárnyú,
s táncos lábú női:
csúf wc-folyosón,
félhomályos zugban.
Modern intimitás:
mielőtt elvégzi
szükségét a bámész,
éppen rápillanthat...)
Soraid mögül most
úgy fénylik a létük,
tejjehér bőrukról
vakítón sugárzik,
oly tágan, ölelőn,
mint szemedben nemrég
– idő mintha nem is
telt volna azóta –
olajfák ezüstje
Assisi magasán.
Mi volt, ami akkor
kézen fogott minket,
szűk sikátorok közt
vezetett Giottóig?
– Világjáró napunk,
s benne kamasz percünk!
Amíg Padovánkából
déli dombok közé
repített magával
a hajnali expressz:
hátizsákba befért
gömbölyű nevetés,
akár piros almád.
Faltunk boldogságot,
arezzói napfényt!
Piero falánál
miénk lett az öröm;
térdepeltünk elé,
mint Sába királynő
Salamon udvarán,
s mint Cortona dombján
Angelico-angyal
arany jelenésben,
boltíves szobából
ahogy homlokodhoz
kihajolva súgta
füledbe a titkát:
„Zsebedben is elfér,
nézd, csupán diónyi,
hallgass meg – s tiéd lesz.“
– Éppen úgy hajoltál
te is akkor felé,
mint lányka-Mária,
súrolva a szárnyát.

Plugor Sándor 1940. március 4-én született a székelyföldi Kőkösön. Szülei, Furcsa Ilona és Plugor József földművesek voltak. Hetedik osztályos volt, amikor Nagy Pál festőtanár tehetséggutató útra indult Háromszékre. Ő hívta a Marosvásárhelyi Művészeti Középiskolába. 1958-tól a kolozsvári Ion Andreescu Képzőművészeti Akadémia hallgatója.

Az egyetemi évek alatt stázt, világított a Magyar Operánál, 1961-től illusztrált folyóiratoknak és könyvkiadókknak. A tiszteletdíj egy részét hazaküldte szüleinek.

1964-ben Kolozsvárt feleségül vette Miklóssy Máriát.

Ugyanebben az évben befejezte tanulmányait. Az első években Brassóban tanított, és az Astra című lapnál volt grafikai szerkesztő. 1970-ben családjával együtt átköltözött Sepsiszentgyörgyre, ahol váltakozva a színháznál és a múzeumnál dolgozott.

Sokat utazott, járt az Atlanti-óceán partján, Miamiában, a Bibi-Hanum mecsetnél Szamarkandban, északon a Mazurítavaknál, Párizsban, Firenzében, Prágában, New-Yorkban, Moszkvában.

A lényeg az eredmény: festményeiben és rajzaiban mindig a háromszéki ember örömét, bánatát jelenítette meg.

Az első kiállítása 1964-ben volt a Mátvás házban Kolozsvárt. Plugor szerettet kiállítani, ünnep volt számára, ha munkái a termekben sorjáztak.

Az őszinte érdeklődők között otthonosan érezte magát.

Sűrűn szerepelt kiállításokon, a művésztelepek kedvelt személyisége volt, eredeti humorával megnyerte művésztársait.

Hazajáró művésze volt a nemzetközi hajdúböszörményi és a makói alkotótelepeknek, de örömmel dolgozott a lengyelországi Sejnyben, a fortogyói Incitato-táborban és Szalontán is.

Karcolatokat készített Petőfi Sándor, Ady Endre, József Attila, Illyés Gyula, Sütő András versei-drámái ürügyén. Díszletet és jelmezeket tervezett a Tamási Áron Színháznak. Szenvedő, vergődő, kék-szürke-piros lovakat rajzolt, festett.

Kavargó élménye Kőkös. Szerette a falut; az öregeket, szüleit diákkorától haláláig őszinte együttérzéssel rajzolta. Írt és rajzolt a szerelemről, fia verseskötetét hajlékony lányakkal illusztrálta.

Az utolsó, kilencvenes években nagyméretű biblikus, illetve önéletrajzi ihletésű tusrajzokat készített. Nem sokkal halála előtt írta:

Ördögjárás van mostanság, nem csak itt, Háromszéken vagy Csíksországban, de az egész Földön... Mi jobbjáthat a fertőn? Az ember és talán a művészet.

– Nem. Most mondhatod. Kijöttem.
 – ...
 – Nincs itt senki. Nem gondolod, hogy...
 – ...
 – Na, ne szórakozz! Mondom, hogy egyedül vagyok.
 – ...
 – A másik szobában tévét néz.
 – ...
 – Jó. Becsukom.
 – ...
 – Mi volt ma? Otthon voltál?
 – ...
 – Nekem is nagyon. Hamarosan úgys találkozzunk. Mikor tudunk találkozni?
 – ...
 – ... de kicsit úgy érzem, mintha te nem...
 – ...
 – Rendben. Várok. Akkor majd szólsz jövő héten.
 – ...
 – Aha. Nem, csak a szokásos. Bent voltam, meg...
 – ...
 – Elég már. Ne csináld! Miért hazudnék? Nincs itt senki más. Kijöttem.
 – ...
 – Nem hallja. Hallanám, ha hallaná. Inkább mesélj!
 – ...
 – Itt vagy? Halló! Hát akkor, szia.

Aznap háromra beszélt meg találkozót egy másik lánnyal, aki különben határozottan tetszik neki, csak még nem döntött. Pedig már itt lenne az ideje, tovább nem lehet húzni a dolgot.

De akkor is, valahogy tudtára kéne adni, hogy kölcsönös a szimpátia, csak őt még ez a telefonos 'kapcsolat' visszatartja. Inkább kivár. Ezen a vörös hajún pedig látni (abból, ahogy néha nevetésre, tetszésre rántja száját, mélyeket sóhajt, felhúzza bal szemöldökét), hogy nem akar túl sokat adni magából G. kezdeményezése nélkül.

Mindegy. G. még nem döntött, ahhoz egy kicsivel több kellene a lány negatív pólusú, mágneses vonzásából. Egyszóval egymásra várnak harmadik találkozásuk óta és egy véletlen érintésen kívül még nem történt semmi.

Meg G. sem egy túlságosan határozott típus: például itt van ez a 'Valaki' (tudatosan nevezem valakinek, idézőjelben, mert még nekem, egyik legjobb barátjának sem mondta el, hogy ki is valójában), hónapok óta próbál vele személyes kapcsolatba lépni (telefonja rézvezetékes acélsodrásán keresztül érezhet valamit abból a bizonyos vonzásból), de folyton közbejön egy furcsa körülmény.

Különből akármit kitalálhat. Amit csak akar.

Nem egyszer tanácsoltuk neki, hogy foglalkozzon mással és nem egyszer jutottunk egy véleményre 'Vele' kapcsolatban, de úgy tűnik, hogy a vonzás az vonzás és a mi vonzásunk (barátai vonzása) közel sem akkora. Engem már nem érdekel, mit csinál! Úgy teszi tönkre magát, ahogy akarja.

Egik nap G. bezárkózott a mellékhelyiségbe és másfél órán keresztül hallgattak. Én tudom, hogy milyen hallgatni. Két ember hallgatása is szól valamiről: ha másról nem, az egymásban megtalált nyugalomról. De ez két óra! Azért mégiscsak túlzás.

Aztán tegnap végre sikerült meghallanom 'Hangját'. Darabosan, rekedtesen csengett és mintha visszhangzott volna. Érdekelne: üres szobából, vagy honnan beszélhet? Szerettem volna még elemezni, rezgéseire, hullámaira bontani (a beszédhangból sok minden kiderülhet), de folyton akkor hallgatót el, amikor közeledtem, így csak távolról füleltem. Aztán újra egy nagy hallgatás következett, mégpedig akkora, hogy nem volt türelmem megvárni. Köszönés nélkül távoztam.

(Gondolatban), útközben gyakran eszembe jut 'Ő': hogy mi lesz velük, hogy mit akarhat igazából, hogy vajon mit jelent ez a közeledő-távolodó magatartása, ha egyáltalán jelent valamit, hogy miért játssza ezt G-vel, hogy...

– Elnézést. Meg tudja mondani, mennyi az idő?

– Persze. Három lesz két perc múlva.

...hogy ki lehet 'Ő' G. életében. Próbálok összerakni 'Őt' az eddigiek alapján; bevallom, nem sok sikerrel.

Csótőrés volt és három óra, pont ott, ahol találkoztak. A zebra két végén várakoztak, integettek, mindkettőjük elindult zöldnél, az úttest közepén köszöntöttek egymást. Aztán a lány azt javasolta, hogy gyalog menjenek, ismer egy jó teázót. Odaúton lényegtelennek tűnő dolgokról beszélgettek. Ezek nagyon is fontosak, ha igazán figyelnek egymásra. G. tájékozódik, mérlegel; komolyan tetszik neki.

A teázóban G. vele szemben ült le. Érezte, hogy ez lenne 'az' a pillanat, kezdett kényelmetlenné válni a csönd.

Később mesélt nekem szeméiről, és azok csillogásáról; azt mondta, olyan volt ott, mint egy finoman csiszolt rubint kő: barnásvörös, kemény, teli vastartalommal – meg elvárással. A szomszéd asztalnál egy férfi ült. Épp magyarázott valamit egyik barátjának, közben csörgött telefonja. G-t zavarta ez a körülmény, úgy általában a telefonok. Mért nem veszi föl? Mért vár ki ennyit? A férfi lassan zsebébe nyúlt és (nem tudni, mit csinálhatott ott bent, de) egyszerre megszűnt az

éles hang. Ebben a pillanatban G. megrettent a rá meredő tekintettől; félt ezektől a szemektől, azok vörös idegenségtől, barátságtalannak érezte és már nem tartotta őt vonzónak.

– Szóval... nehéz ezt így kimondani, de... nem arról van szó, hogy nem találalak érdekesnek... hogy is mondjam... csak van egy... most meg kellene, hogy csókoljalak.

(Most meg kellene, hogy csókol!)

Egy pillanatra, ott belül, az összes telefon lemerült. És megcsókolta. A lány újra szép lett.

Egy egész estét töltöttek együtt G. albrétében. Mikor megérkeztek, G. kikapcsolta telefonját, és miután a lány elment, visszakapcsolta.

Felhőtlenül érezték magukat. Napokkal, hetekkel, hónapokkal később sem tudta megfogalmazni, hogy mit szeretett meg benne.

Aztán következő együttlétük alkalmával már több mindenre figyelte: a lány gyakran dúdolt dallamokat, mindig az adott hangulatának megfelelően. Ez még önmagában persze nem egy nagy dolog, G. inkább azon hökkent meg, hogy az esetek nagy többségében (ugyanazon időben) benne is ilyen jellegű dallamok zenéltek. Később játszottak is ezzel: dallamokkal találták meg azt a bizonyos összhangot egymásban.

– Próbáljuk ki mi is! – mondta G. egyszer, amikor húsvét előtt meglátogattam.

Háttal ültem neki, ő a díványon. Lehunytam szemem és kicsit erőlködve a következő hangulatba képzeltem magam: egy erdőben sétálok, nappal, mindenkit szeretek, elindulok valamre, egy ismeretlen felé, ami jó és szükséges. Aztán elénekeltem ezt.

– Várj! Kitalálom! Megvan! Könyvtárban vagy, a könyvekben lévő titkos tudást áhítod, kíváncsian emeled le a legfelső polcon lévő, a legporosabbat.

– Ez nálunk nem működik. Talán nem véletlen.

Nevettünk rajta.

'Ő' hívta. Egy hétig nem kereste, G. azt hitte, már rég vége ennek a fura távkapcsolatnak és azóta 'Ő' is talált valakit.

Állítólag beteg volt, nagyon beteg, otthon volt, családja ápolta, telefonját nem találta, hogy jelezzen, félrebeszél, félálomban, lázasan feküdt négy napig. Az ötödik napon akarta hívni, csak egy barátője jött látogatába, este meg már nem akart zavarni. A hatodik nap dolgozott és mivel eddig betegállományban volt, most jól kihajtották. A hetedik nap városba menet karamboloztak, de semmi komoly, csak oldalról beléjük jött valaki és a papírmunka eltartott egy jó darabig, aztán be kellett sietniük a kórházba, mert közben rosszul lett nagynénje.

Sajnálja, hogy nem beszéltek a napokban. Azért reméli, G. jól van, és hogy jövő héten tudnak találkozni.

Szóval minden napnak megvolt a maga története. G. a monológ közben egy mesében találta magát, ahol minden megtörténhet. Kimondott szavai máris nyers valósággá váltak. Csak egy pillanatra kételkedett. Szokatlan volt, hogy mindez egyszerre zajlott le. Külön-külön mindegyik eset hihető, miért ne lehetne az egész igaz... Beszélgetésük végére valahogy eltűnt minden kétsége...

Csütörtökön láttam G-t legközelebb, este nála maradtam, és amikor kérdeztem 'dalos' szerelméről, nem áradott úgy róla, mint eddig. Elárulta magát. Sejtettem, hogy valami nincs rendben velük, csak nem gondoltam, hogy 'Ő' miatta. Meg hát G. nem is akart beszélni róla.

– Ez nem igaz! Nem lehet igaz! – ordítottam, mikor kifogástörténete végére ért.

– G., én jót akarok neked, miért csinálsz ezt magaddal, már lassan fél éve tart! Nézd, saját erődből már nem tudsz kilépni ebből a távkapcsolatból, és emiatt nem is tudsz igazán megszeretni senki másat.

Ekkor határoztam el, hogy majd G. helyett 'utána'járok.

Nyugalmat színlelve próbáltam minél többet megtudni 'Róla'. Név, telefonszám, lakhely, külső ismertetőjegyek... Persze G-t nem avattam be a tervbe, minek is.

Meg fogom keresni, és ha megtalálok... Majd meglátjuk.

Kellemes nyárvégi délután. G. a belvárosi sétányon ballag hazafele, egyedül. Ismerős házak, ismerős emberek.

A Wesseléni utcában bérel egy lakást.

Az ajtó nyílik, balra kapcsoló, mindjárt barátságosabb.

Ez lehet az a ház. Harmadik emelet hat.

G. lepihen. Hosszú napja volt. Ugyanott ül most is, ahol akkor, tavasszal, díványon, ahol sokat játszották azt a bizonyos játékot, azzal a másik lánnyal. Ugyanazt látja, mint akkor, csak most nincs ott. Eszébe jutnak azok a dallamok, tisztán emlékszik mindegyikre. 'Ő' hívja.

Kopogok. Semmi válasz, az ajtó résnyire nyitva.

– G.? G.! G.! Itt vagy?

– ...

Ez biztos az 'Ő' hangja. Végre! Megtaláltam. Kényszeresen szorongatom a kilincset, lassan tolom az ajtót befelé...

– Értsd már meg, hogy most nem lehetett! Közbejött valami. Amúgy meg elegendem van belőled G., folyton számon kérsz. Nem bízl bennem?

– ...

– Ma este már nem jó. Ki kell takarítanom a szobát hétévére. Holnap jönnek anyámék. Majd talán holnapután.

Egy üres szobát látok. Telefon félretéve, a készülék fölött állok.

Nem volt esernyőm, így vizes hajjal értem a 8-as számú ház elé. Azonban még mielőtt felnéztem volna a házszámra, hogy megbizonyosodjam, jó helyen járok-e, azonnal felismertem az épület bejáratú ajtaját a nagy, csavart keresztvasakról, amelyek a dugóhúzó spiráljára emlékeztettek. Eszembe jutott, hogy azon az éjjelen, amikor először jártam itt, feltűnt a vasok sarkos vasak nyújtott csigavonalára; nem sok pesti kapun látni ilyet. Az egyik ajtószárny nyitva volt, akár csak azon az estén, s egy pillantra átfutott az agyamon, hogy mi lenne, ha minden ugyanúgy történne, percről percre, lépésről lépésre, mint amikor először jártam itt, de hát egyik napunk sem lehet a másik tükörképe, ezt be kellett látnom.

Mindenféle megfordult a fejemben, míg felfelé haladtam a lépcsőn, kezemben a degeszre tömött táskával. A második emeleti fordulóban Helga hangját hallottam.

– Szia Kornél! Erre gyere, vagy már nem emlékszel?

Emlékeztem is meg nem is: a pesti bérházak körfolyosói valahogyan egyforma labirintusnak tuntek: nehezen igazodtam el.

Helga a korlátra támaszkodva integetett a harmadik emeletről. Tehát már vár, gondoltam, és ez jól esett.

– Szia! Jövök! – kiáltottam, és megszaporítottam a lépteimet.

Amikor felértem az emeletre, láttam, hogy piros pongyolában áll a bejáratú ajtó előtt, de haloványabb kiadásban, mint amikor legutóbb találkoztunk. Ez meglepett, mert valahogy mátra számítottam. Aztán újra arra gondoltam, hogy igen, már valóban vár, és talán épp az imént jött ki a fürdőszobából, s ezt akarja demonstrálni a pongyolával. Amikor azonban felértem a harmadikra, gyorsan megváltozott a véleményem. Noha a pongyola alól kirajzolódó alakja most is kifogástalannak tűnt, az arca elgyötörtnek látszott, s a bőre is sárgás-szürkés színű volt, mint az erős dohányosoké. Meg akartam ölelni, de kezem nyújtott, akár a férfiak.

– Jó hogy jössz, már vártalak. Gyere be! – mondta, és olyan erővel szorította meg a kezemet, mintha kapaszkodna.

Amint beléptem a lakásba, meglepődve láttam, hogy semmi sem változott: a nappaliban most is ott állt a sötét színű bőrfotel, rajta a szétdobált újságokkal, s a magas mennyezeti konyha falai most is csupaszon fehérlettek, és a konyha sarkában még ott álltak festékes vödörök is. A konyhaszekrény egyik darabján még mindig ott volt a festékcseppes műanyag fólia. Egyetlen újdonság volt csupán: az egyik falhoz tolt székre egy óriási falióra volt támasztva, afféle, mint amilyenek a vasúti pályaudvarok termeiben láthatóak. Nyilván nem volt, aki szöveget verjen a falba és felakassza, gondoltam, de nem szóltam semmit.

– Jól megáztál – jegyezte meg Helga, és helyet foglalt a konyhaszékénél.

– Hát igen, ősz van – mondtam, mert hirtelen nem jutott más eszembe. Leültem én is.

– Töröld meg a hajad! Van törölköző és hajszárító is a fürdőszobában.

– Kösz. Azt hiszem, megszárad magától is.

Helga fürkészt nézett rám, mintha azt latolgatná, vajon érdemes-e bármit is közölnie velem. Magam mellé húztam a táskámat, és csupán, amikor az asztalra tettem a bort és a csipszet, akkor tűnt fel, hogy jegyzetömlőmre letépték a lapok borítóját az asztallapot. Mindegyik lapon egy-egy név szerepelt, férfi és női nevek is.

Talán csak nem valamiféle jóslás folyik itt is, gondoltam.

– Én nem iszom, de ha akarod, kibontom a bort. Vagy mást innál?

– Te nem iszol?

– Nem – mondta Helga – de enni ehetek.

A csipszeszacskó után nyúlt, és gyors, gyakorlott mozdulattal kibontotta. Belenyúlt, és bekapott néhány burgonyaszirmot. A konyhában lassan szétáradt az ízesített csipsz jellegzetes illata.

– Sajtos – jegyezte meg. – Eltaláltad. Ez a kedvencem.

– Az enyém is.

– No lám, akkor máris van bennünk valami közös – jelentette ki.

Ekkor a nappaliból, úgy tűnt, neszezés hallatszik.

– Van söröm is.

– Az jó lesz – mondtam, mert máris megszomjaztam.

Helga felállt, és kivett a hűtőből egy üveg HB-t. Közben gyorsan hátrafordultam, de nem láttam semmit. Miután kibontotta az üveget, és előrehajolva az asztalra helyezte, pongyolája kissé szétnyílt, s látni engedte a mellét a bimbók udvaráig. Gyorsan összehúzta magán, és szedegetni kezdte az asztalról a jegyzetlapokat.

A számhoz emeltem az üveget, és ittam egy kortyot a hideg italból. Most én kezdtem méregetni. Néztam a kezét, az ujjait, amint egyenként felveszi a lapokat az asztalról, és egy kupacba helyezi. Néztam a körmeit, és meglepve láttam, hogy némelyikről kezdett lekopni a lakk. Aztán az arcát fürkésztam, amelyen kialakultanság nyomai látszottak, s egyszerűen védtelennek, gyengének és főképp boldogtalannak láttam. Mintha hirtelen megöregedett volna. Rá volt írva az arcára, hogy valami igencsak emészt.

– Megbízom benned – szólalt meg váratlanul, fel sem nézve.

Szóval mindjárt a tárgyára tér, gondoltam. Közben befejezte a jegyzetlapok rendezését.

– Megbízom benned – ismételte.

– Az jó – mondtam –, de miért kellene megbíznod bennem?

Nagyot sóhajtott.

– Valamit el kell mondanom. Csak nem tudom, hogyan.

Már egy ideje emésztetem magam.

– Hát akkor rajta, ki velem! – biztattam.

Felkelt az asztaltól, és kivett a hűtőszekrényből egy doboz narancslét. Egy nagy borospohárba töltötte, és hirtelen felém fordult.

– Terhes vagyok.

– Nagyszerű, gratulálok – mondtam gyorsan, szinte önkéntelenül, de azonnal éreztem, hogy nem a megfelelő módon reagáltam. Hirtelen izzadni kezdett a tenyerem.

– Köszönöm – mondta, és keserűen elmosolyodott. – Szép tőled. De jó, ha tudod, hogy te vagy az apa.

Nagy Abonyi Árpád

BUDAPEST, RETOUR

regényrészlet - első rész

Megmeredtem. Egy ideig csend volt. Hallani lehetett a falióra percmutatójának araszolását.

– Én? – nyögtem néhány másodperc múlva, és gombócot éreztem a torkomban.

– Te bizony! – szögezte le, és láttam, hogy ismét méregetni kezd. Meghökentem. Egyszerre világossá vált Helga furcsa viselkedése, a jegyzetlapok az asztalon, és így tovább... Persze, ez nyilvánvaló volt, csak úgy látszik, nem tudtam olvasni a jelekből, gondoltam. Csaknem pánikhangulat tört rám, és majdnem elkövettem azt a még nagyobb hibát, hogy megkérdejem, biztosan tőlem van-e a gyerek. Eszembe jutott ugyanis első látogatásom, a fregolin száradó színes férfi fehérműk; eszembe jutott Onazisz, és magam előtt láttam, amint érkezésem előtt, illetve távozásom után nagyokat kefélnek.

– És Onazisz? – kérdeztem kábán.

– Onazisz? Ugyan már! Csak barátokunk, de nincs közöttünk semmi komoly.

Köztünk sem volt semmi komoly, eddig legalábbis, gondoltam, és akár csak előző alkalommal, most is úgy éreztem, a bolondját járhatja velem. Ivott egy korty narancslét, miközben engem nézett. Most eltűnt tekintetéből a fáradtság: szenttelen, csaknem hideg volt fürkésző pillantása. A

férfiakkal ellentétben a nők sohasem a testedet akarják igazán, hanem a lelket, mondogatta mindig Big Boy, s most úgy éreztem, teljesen igaza van. Egérfogóban voltam, és úgy tűnt, nem lesz könnyű szabadulnom.

– Szóval csak azt akartam mondani, hogy gondolkodjál ezen. Három abortusz után nincs kedvem elvetetni a gyereket. Lehet, hogy többé nem is lehetek terhes.

Melegem lett, ittam hát néhány korty sört. Három abortusz?! Hittem is, meg nem is. Egyszerre olyan érzésem támadt, hogy tisztességtelen játszmat játszanak velem. Gyorsan meggondoltam magam:

– Honnan tudod, hogy nem Onaziszé a gyerek? – kérdeztem meg mégis.

Le-fel húzogatta a hüvelyk- és mutatóujját a pohár nyakán.

– Most mondtam. Onnan, hogy nincs közöttünk semmi. Csak barátok vagyunk.

Ekkor újra neszezés hallatszott a nappaliból, de ezúttal hangosabban.

– Van nálad még valaki? – kérdeztem.

– Csak a kisfiam – mondta, és elnevette magát.

– Kicsoda?! A kisfiad?!

– Igen, a kisfiam. A Petike.

Ez már sok volt. Felpattantam a székről, és a nappali felé indultam. A dohányzóasztal és a bőrfotel között, kezeslábasban, egy egyévesforma csecsemő ült, és épp a fotelról rágatta le az újságokat.

Megfordultam, és gyorsan visszamentem a konyhába. Helga felemelt szemöldökkel, várakozóan nézett rám.

– Ez tényleg a te fiad?

– Miért, kié lenne?

– És csak így magára hagytad a szobában?!

Elmosolyodott, és félresimított egy hajfürtöt a homlokából.

– No látod, jó apa lenne belőled. Gondoskodó.

Alig kaptam levegőt. Újra ittam egy kortyot.

– Ugye te most hülyéskedsz velem?

– Úgy nézek ki?

Lassan kezdtem elveszíteni a türelmemet. Már végképp nem találtam sem szépeknek, sem vonzóknak. Kezdtém átkozni magam, hogy egyáltalán kapcsolatba kerülünk, hogy egyáltalán szemet vettem rá. Úgy látszik, nem csalt múltkori előézetem, gondoltam, itt valóban le fogják nyúzni a bőromet.

– Tehát már meg is született – mondtam alig visszafojtott indulattal.

– Nagyon vicces – mondta elfintorodva. Tőled azért többet vártam – tette hozzá aztán.

Fogalmam sem volt, hogy mit várt tőlem, és egyebként sem szerettem, ha várnak tőlem valamit. Egy ideje már én sem vártam senkitől semmit.

– Nem kell begyulladni – mondta aztán –, csak tréfáltam. Nem az én gyereke. A szomszédok kértek meg, hogy vigyázzak Petikére néhány órát.

– A szomszédok?

– Igen, a szomszédok! Miért, mi van ebben olyan különös?

Ez a nő tényleg a bolondját járhatja velem, gondoltam. De lehet, hogy csak szeret mindenkiből hülyét csinálni. Állítólag terhes, és még van kedve viccelődni.

Hallgattunk.

– Mindig azt gondoltam, hogy te más vagy, mint a többiek – szólalt meg egy idő múlva.

– Nem tudom, lehet – mondtam. – És most hogy gondolod?

– Majd meglátjuk, tőled függ.

A nappaliból egyszerre élénk góticcsés hallatszott. Valahogy csúfondárosnak tűnt ez az alig artikulált gyerekhang, mintha valami korai, megmagyarázhatatlan megérzéstől vezérelve gúnyolódna öntudatlanul, gondoltam, sőt, mintha a leendő, megszületendő csecsemő üzenne a kocsonyás, vizes magzatléből általa.

Kiittam maradék sörömet, és felálltam.

– Gondolkodjál ezen – ismételte meg.

Nem nagyon tudtam mit mondani. Nyilván vannak ilyen egyéjszakás kalandok, amelyeknek ez az ára. Néhány napja alig vártam a Helgával való találkozást, most viszont már alig vártam, hogy befejeződjön.

– Jó, majd gondolkodom – válaszoltam.

– És jelentkezzél majd, ne én keresselek, jó?

– Jó, majd jelentkezem – mondtam, és a táskám után nyúltam.

Kinn, a lámpák sárga fényében óriás hópelyhek hullottak lassan, s rögtön el is olvadtak a járdán. Lám, végérvényesen itt a tél, gondoltam. Valójában persze Helga járt a fejemben. Sehogyan sem értettem, hogy mire megy ki a játék. Míg a metróállomás felé haladtam, képzeletben számtalan lehetséges variációt leforgattam, de valami miatt mindegyik valószínűtlennek tűnt, akár csak az iménti találkozásunk. Helgának igaza van, ezen az ügyön még valóban gondolkodnom kell, tűnődtem aztán. Befordultam a sarkon, és a körút felé tartottam. Az egyik épület bejáratának küszöbén egy koldusforma férfi ült, kívül-belül teljesen elázva. Lassú, bizonytalan mozdulatokkal egy szál átmedvesedett cigarettát igyekezett meggyújtani.

Nem szeretem ezt az irodalomtudós megnevezést, meg nem is úgy alakult, hogy megismerhettem volna ennek a szónak a bürokratikus erejét. Miközben ugyanis délutánonként az általad nevezett irodalomtudós megtartotta óráit, délelőtt doktori fokozattal rendelkező, fél állásos titkárnő volt. Adódtak ebből vicces jelenetek is, pl. amikor megkaptam a Kanyó Zoltán-díjat, és én lettem a Szegedi Tudományegyetem első, irodalomelméleti díjjal kitüntetett titkárnője. Ez év elején viszont végképp összezártak előttem az egyetemi sorfalak, és én nem bírtam cérnával, elköltöztem a városból. Ami nem jelenti azt, hogy lettem volna az irodalom(tudomány)ról, most is épp állást keresek.

– Szabad megtudni, hová költöztél? És az, hogy állást keresel – bár szeptemberig van idő és lehetőség – összefügg azzal, hogy megpályáztad a JAK elnöki székét?

– Sopronba. Most azt mondod, megint csak vidékre, miközben az irodalmi fő megiscsak Pesten nő. Igaz, de bármikor oda tudok utazni, hogy meghemperegjek benne. Meg aztán látom, hogy menekülnének a magyar írók a pesti zűrzavarból. A JAK elnökségből nehezen lehet megélhetést teremteni, ezt tudtam. Mégis elkaptam valahogy a lendületet, hogy itt van a fiatal írók országos szervezete, mennyi izgalmas dolgot lehetne szervezni, és ami a programomban fontos volt, nemcsak Pesten, hanem vidéken is. Összeállhatna egy mozgékony csapat, amely nem bír nyugton ülni és elindít valamit, amitől az irodalom a mindennapi élet részévé válik. Beszabadulunk a középiskolákba, vítaesteket szervezünk, kialakítunk egy színvonalas internetes profilt... elkaptam a lelkesedést.

– Valamiért úgy érzem, hogy a következő évtizedben a kortárs irodalom minden tekintetben a sor végén kullog majd. Előbb a kenyér, a meleg, a gyerekek, ha minden megvan, jönnek az extrák, és utolsónak, ha el nem feledkeznek róla, a könyv. A politika se tehet mást, ha nem akar nevetségessé válni túl azon, amennyire nevetségés. Mit lehet tenni? Mit tehet a JAK? Vagy egyszerűen inspirálnak a reménytelen helyzetek?

– Nem szeretem az apatikus belenyugvást. Fáraszt, leszív. Emiatt sokszor naivnak, vagy izgágának tűnhetek. A JAK kapcsán például nem számoltam az érdektelenséggel, meg azzal a zsibbadtsággal, ami a fiatal értelmiségen uralkodik, amely sehogy nem tudja megtalálni a saját szerepét ebben a mai, irodalomnak nevezett kétes intézményben. Igen, talán inspirálnak a reménytelen helyzetek, vagy egyszerűen csak így reagál a szervezetem: egy idő múlva belefáradok az önsajnálataba és ki kell találnom valamit.

– Olvasom, hogy: Női trópusok és „maternális inskripciók”. A nemiség alakzatai és a jelölés materiális feltételei a pszichoanalitikus diskurzusokban (doktori disszertáció: summa cum laude). Meg merjem kérdezni, miről beszél a doktorid? Megfogalmazható egyszerűen, hogy egy alulképzett író, a pszichoanalitikus diskurzusokban járatlan olvasó megértse?

– Szép cím, nem? Egyébként tavaly megjelent a doktorim a József Kiadónál, Nem-játék címmel. Világos, hogy az eredeti címmel épeszű ember a kezébe se vette volna. Pedig nagyon izgalmas dolgokról beszélek benne: arról, miért hihette azt magáról Nietzsche, hogy ért a nőkhöz, meg hogy Freud miért nem jöhetett rá, mit akar a nő, illetve hogy áll ez a fallosz-dolog Lacannál, és mi a szerepük ebben a nőknél? Vagyis végig azon gondolkodom, hogy néz ki ebben az elméleti közegben az a figura, amelynek az európai kultúrában „nő” a neve, illetve hogyan alakul a játék, ha belép a képhe a férfi. Bár jobbára mindig ott is van, és most ezt lehet szeretni, nem szeretni, kritizálni vagy üvöltöni ez ellen, a két nem (szerep)játéka nagyban meghatározza az emberi viszonyainkat és az erről való gondolkodást.

– Enikő, az rendben, hogy Freud papa nem jött rá, mit akar a nő, de én miért nem jövök rá hosszú évek kemény mezei munkájával, hogy mit akar? Jolánka-Jolánká közelebb visz, segít abban, hogy ne csak lássam, értsem is, mit akar?

(egy MTI-hírről)

Állítása szerint öngyilkossági szándékkal mászott fel az új megyeri híd 100 méter magasságú budai pilonjára T. ai József, huszonhat éves nagyszentimentális lakos, az Uránia alkalmazottja. A megmentésére indult tűzoltókat a zsebéből előrántott napló- és levélrészletekkel igyekezett megfutamítani. Végül mégis megadta magát. A mentők megfigyelésre az MTA Irodalomtörténeti Intézetébe szállították. (MTI)

Megyeri

A híd: a megyeri. Van-e, ki e nevet nem ismeri? Hagyomány arrafelé, hogy Boldog Fanni napján meg kell mászni. Néha a tűzoltók is felmennek a pilonra. Vagy ha nem, hát kinyúl. Ahogy az képzelte.

Kérdezték tőle a mentők:

Tisztábbá válik a kép a – folyamatosan változó intenzitású, minden nap más mutánsokkal operáló – szerepjátékok ellenére könyved olvastán?

– Egyszer azt találtam ki magamnak, hogy az irodalom az élet reflexiós műfaja. A Jolánka-könyvem éppen ezt csinálja – emberi viszonyokat, szerepjátékokat, szorongásokat bont ki benne. Helyzetképeket adok. Nem tudom, mit fogsz megtudni belőlük, de azt hiszem, a terepmunka nem úszható meg, hogy a felhozott metaforánál maradjak. Nagyon sok önéletrajzi elemmel dolgozik a szöveg, ezek viszont mindig elfikciósdnak. Nekem is meg kellett tanulnom, milyen ez a jolánkai nő. Az is lehet, hogy mindig ugyanaz a figura szólal meg, csak más-más szerepet és nevet ölt magára a helyzetnek megfelelően. Tehát máris nem ugyanaz. Mégis mintha lenne itt egy olyan óvatos, női tapogatózás: kitapogtatni a világ peremeit, meddig terjedek, ki lehetek ebben vagy abban a helyzetben, és ki a másik, akivel szemben állítom magam. Az egyik szövegben például ez a másik szólal meg, egy férfi, aki rögeszmésen ragaszkodik saját jelentéktelenségéhez. Az én korosztályomban nagyon sok férfi görcsöl ezen, miközben az őrjöngésig kiviszi az önsajnálatot. Jolánka meg egy hihetetlen kicsi, igen, egy kibiztosított gránát, nem tudni, mikor robban.

Hogy meghemperedjenek benne...

– Napok óta töröm a fejem, hogy az irodalomtörténész Szerb Antal hogyan volt képes megírni – miközben ezerrel dolgozott a Magyar irodalomtörténeten – a Pendragon legendát. A házat ember (kőműves) építi embernek (lakónak), soha nem fordul elő, hogy műszaki ellenőrnek, az EU-s szabványok ismerőjének. Az író embernek ír emberről (rendszerint), soha nem az irodalomtörténetnek, bár ez megesik, de soha nem a folyamatokban, rendszerekben olvasó tudós. Talán ismered a titkot, hogyan búj ki az ember egyik bőrből, jut be a másikba, a tudós az érzékeny, figyelő írőbe.

– Jaj, de nagyon leosztod a szerepeket! És bizonyos szempontból jogos, hiszen a magyar irodalmi közélet szereti tisztán tartani ezeket a szerepeket: vagy író/költő valaki, vagy kritikus. De az nem megy, hogy egy seggel két lovat... Szerintem meg miért ne menne, ha az ember kicsit másképp fogja fel ezt a szimultán vágást: az egyiket elengeded kicsit, kicsapod legelni, eléged van belőle, miközben imádod, most viszont elmész sétalogozni a másikkal. Meg aztán én amúgy is állandóan a különböző szerepek között kavircoltam. Azt kellett látnom, illetve mondták is sokan, hogy tanárként barát vagyok, titkárnőként pszichológus, szeretőként anya, irodalomkritikusként férfi, nőként kislány vagy öregasszony, írőként meg... Na, ezt nem tudom. Erre a szerepemre nincs rálátásom. Ez olyan, hogy elkap, megforgat kétszer magad körül, és találd ki, mivé váltál. Az biztos, hogy egy elviselhetetlen alak. Nagyon sokszor szenvedek tőle – mindent megjegyez, folyton kommentál, hagyja felgyülni a

mosatlant, vagy éppen összerak egy kötetet. Most valami ilyesmit követett el, kíváncsian szemlélem, mi lesz ebből.

– Novelláskötet a Hajrá Jolánka. Nyilván az, mert aki délelőtt más, délután megint más funkcióban keresi a pénzt, nincs ideje kisregényre, nagyregényre még annyira se. Szemlesítve kérem (nem akarnék szemérmesítést elkövetni), felismerve, a nők helyzete sokkal-sokkal hátrányosabb (a férfiember belátja, a nőket így pozícionálta a történelem), az írónőké az átlagnőénél is rosszabb, mi történik, ha elgázol a szerelem, a házasság, a gyerek utáni vágy?

– Igen, novelláskötetnek is lehet nevezni, de voltak olyan „próbaolvasóim”, akik egy regény körvonalait fedezték fel benne. Nem szeretnék ebbe beleszólni, hadd keresse meg a könyv magának a helyét. Kukorelynélnél olvastam valahol, hogy a nőket olykor-olykor elönti az anyaság lekvárja. Igen, engem is elszórt önteni. De nem hiszem, hogy az embernek a gyerek(vágy) miatt megszűnik az íráskényszere. Még ha akarná, se nagyon menne. Volt, hogy akartam, és nem segített csak rövid időre. Nem vagy képes abbahagyni, ha mániákusan figyeled magad. Márpedig ha az ember ír, akkor koncentráltan erre megy ki a játék: a saját idegenséged a tét, beengeded vagy kizárod.

– Még egy illetlen kérdés, ha nem akarsz, ne válaszolj, de többnyire megkérdem, mert értetlenül állok a tény előtt, a kiadók milyen alacsonyra szabják az író árszóját: miféle konstrukcióban jelenik meg a könyved? Az eladás függvényében kapod a honoráriumot?

– A József Műhelynél jelenik meg a Hajrá Jolánka!,ők adták ki a Nem-játékot is ugyanabban a felállásban: pályáztunk a kötettel és nyertünk. Ennyit mondanék erről.

– Látom, megjelenés előtt áll a Pályi András-szal készített „beszélgetőkönyved” a Kalligramnál. Mit kell tudni róla?

– Egyszer csak befutott az inboxomba egy levél Pályi Andrásról. Olvasta valahol az egyik könyveről szóló írást. Elkezdtem levelemben vitatkozni, érzékiség, test, vallás, irodalom, mifene. Aztán kitaláltuk, hogy mindennek alaposabban utána járunk és csinálunk egy „beszélgetőkönyvet”. Megkaptam a projektet az NKA Alkotói Ösztöndíját, és nekiugrottunk. A vita azóta dagad, a hangneme olykor arcpírítóan őszinte, és ez nekem kivételes élmény. Kihívás is olyan emberrel vitatkozni, akit ki kell zökkenteni a maga csendes, visszafogott modorából, jól felbosszantani, hogy odacsapjon az asztalra. És hogy oda tud csapni, nem gondoltam volna. Nagy felháborodások, odamondások és beolvasások vannak mögöttünk. De minden lépésünket és ideggyorsunkat annak az elvnek rendeltük alá, hogy azonnal tudatjuk a másikkal, ha valami nem oké. Kíméletlen őszinteségi rohamok zajlottak le közöttünk, utáltuk egymást, dühödten püföltük a billentyűket. Elhívtam a szemináriumomra, szembesüljön az olvasóival. Hosszas vitákat folytattunk a konyhájában, ugyanis többször meghívtott magához. (Megjegyzem, Pályi kiváló rakott krumplit tud készíteni.) Megismerhettem a feleségét, Németh Nórát, akinél finomabb és mozgékonyabb női lelket nehezen találni. Szóval, ahogy mondják, this is the beginning of a beautiful friendship. És most már lassan a könyv végső formája is körvonalazódik, jó is, mert a Kalligram meg idén ki akarja hozni.

– Nem tartozna ide, de elmondom, ha már fontosabb szóba került, egy novellapályázat háromszáz fölött beérkező novelláit olvasom, és amikor csikorog az agyam a jelzőhegyektől, az ígekötet sokaságától, a bulvártól és a kórházi drámák tengerétől, átvándorlok összegyűjtött novelláid blokkjába, és jobban leszek. Ha záslólengetés, üdvözlés fogadja Jolánkát, ha kifogják kocsidból a lovakat, elég inspiráció ahhoz, hogy az összes jelenre vonatkozó rosszkedvű kérdést semlegesítse?

– Hú, zavarba hozol. Ha már azzal indítottunk, elmondom, hogy nekem sokat jelentett az a Teraszos pályázat, elhitette velem, hogy van értelme, mégiscsak lehet ebben valami. Már-mint hogy írni kellene. Aztán az történt, hogy a József Főti Péter beleszeretett a Jolánkába és nem hagyott békén, míg meg nem csináltam. Most itt van, és nem tudom, mi lesz belőle. Egyelőre – nagyon sok tekintetben – a lovak közé dobtam a gyeplőt, aztán majd meglátjuk, mi lesz a jellel.

Podmaniczky Szilárd: Szép magyar szószerényár

DOKTOR BÁRDOS PARÓDIÁJA

– Maga ott micsinál?

– Hogy micsinálók? Minimálók – mondta T.ai, és elszállt a téli ködben.

100 méter

Száz méter magas. És felmászott rá. Vajon vízszintesen is megtette volna? Ezen elgondolkozott, és belebeszélte a szélbe: Én elmondhatom őfelőle, amit Petrarca mondott Laurájáról.

A világ ötét nem esmérte, valamig véle birt, aztán meg már én sem bírtam magammal.

Szentimentális

Bekerült a hírekbe Szentimentális is. Mióta T.ai József felmászott, csak úgy hull az elsárgult levél. Bennük regény, novella, vers, forgatókönyv, dráma, mese, tárca. Ami kell. Hogy megtelessen a tárca, írta neki az anyja a balkezével. De az már régen volt. Az a balkéz ide már be nem teszi a lábát. Csak egy nano maradt utána.

Uránia

Néha felnézett. Ilyenkor nem látta a vízen a csillagokat. Ezen eltűnődött. Nézte a holdat. Hideg érem az égen, gondolta. Közben nagyot loccsant. Harcsa? Napló? Tűzoltó? Míg így tűnődött, a horgászbotja is eltűnődött.

A bőség zavara

ONAGY ZOLTÁN rovat

Június

101 éve született Szentkuthy Miklós

101 éve, 1908. június másodikán születik a szövedonista, a konstrukcionista mágus: Szentkuthy Miklós. Úgy nevezték: az új regény szörnyetege. Nagyon munkás, olvasókínzó író. Az Ulysses magyar fordítójaként, a Prae írójaként a rossz

tempóban érkező felkészületlen olvasót akár egy életre elriaszthatja az irodalomtól.

A Prae legalább annyira lenyűzött (engem), mint az Ulysses. Ezt teszi ugyanis a sznobéria. Mindenképpen el kellett olvasnom tizenévesen, mert a Prae legalább annyira beszédtema színpados körökben, mint az Ulysses. Ha volna egy távollátó kultuszter, törvénybe iktatná, hogy a harmincadik betöltött év alatt tilos kézbe venni Szentkuthyt (többek közt). Hasznos volna a megrémítettek olvasói fejlődése és a kiadói bevételek érdekében.

Szentkuthy, mint a rejtélyes, titokzatos, kimozdíthatatlan, a közönséges irodalmi életből, kávéházi locsogásból, kocsmaszatálnál zajló szakmai pletykázásból tökéletesen kimaradó írók általában, körülpakolva abszurdnál abszurdabb legendákkal. Megérne egy kis könyvet, ha Fekete J. József összegyűjtené. Gondolom én, aki nem ismerem a piac igényeit.

A szorongás írója: Franz Kafka

85 éve, 1924. június 3-án hal meg Franz Kafka. Legfőbb jellemzője, hogy – mint hősei – nem ismeri ki magát a világban. Ami nem meglepő. Apja „élhetetlenek” tartja. A németeknek zsidó. A csehek közt német. Prágából kilépve prágai cseh. Az íróknak tisztviselő,

a tisztviselők közt író. Szorongás és bizonytalanság a legfőbb jellemzője. Max Brod, a jóbarát kemény munkával éri el, hogy írónak tekintse magát. Sok más lehetősége nincs. Betegsége miatt nincs bátorsága megházasodni, gyöttri a szerelem és a magány. Halála előtt, éppen, mint Vergilius az Aeneis című, be nem fejezett hősi eposz kapcsán, arra kéri Max Brodot, égesse el a hagyatékot. Ugyanaz történik. Az Aeneis alapmű lesz, Kafka új hangot hoz a XX. század irodalmába, az elnyomott, helyidegen, magát mindenütt bizonytalanul érző kisember perifériális nyomorát, a kiszolgáltatottságot.

A kastélyt nem értettem első olvasatra. A Kastélyhoz ismerni kell a kort, a körülményeket, de a párhuzamok felismeréséhez a jelen való világát is. A kastély korfüggő, mint minden fontos regény.

Ezen is túl: nem szabad Kafkát kézbe venni, ha a kedves olvasó éppen nyakig ül az izzapban, mert könnyen svábbogárként ébred. Amint elemi igény mutatkozik egy kis kaffkai szorongásra, kizárólag Svejkkel párhuzamosan olvassuk. Hašek buggyant derűje kiegyenlíti Kafka gyötrelmeit, amikor a Monarchia utolsó évtizedeinek magába omló valóságát érzékeljük.

A fordítókirály: Réz Ádám

Mi itten ebben a nyomorult országban nem beszélünk (legalább egy korosztály, a Ratkógyerekek és tág környéke) nyelveket. (...) De annyira nem beszélünk nyelveket, hogy mélyebben belegondolva, ha az ország vezető-

garnitúrája volnék, első gondolatom hatalomra kerülve az ingyenes és általános nyelvoktatás – televízió, internet – mindenki számára, akinek hiányzik, és érdekeltté tegyem őt, hogy hiányozzon. Ha nem ez volna első dolgom, hanem az, hogy az elődöm középvezetőit kirugdoszam, csoportosan vetném magam a latrinába.

Mert lehet EU, meg világpiac, ha az EU és a világpiac nem tanul meg magyarul.

Ezért nem értem azt sem, hogy miért nincs szobra a negyedikén nyolcvanhárom éves (1978-ban elhunyt) Réz Ádámnak, aki egyike azoknak, akik igen sokat tettek annak érdekében, hogy ne haljunk meg hülyén.

Ha nem ugrana be azonnal, hogy ki ő, mi ő, mondom: műfordító. Akadnak irodalmárok, akik fordítók, akikről azt se tudjuk, léteznek, és más fordítók, akik nevét az első általuk szignált regénynél, kötetnél megjegyezzük.

Réz Ádám egy ilyen fordító. Még azt se tudjuk, hogy meg kellene jegyeznünk a nevet, máris megjegyezzük. Réz Ádám némi túlzással nyári könyveket, de jobban hangzik, így: nyáron is (amikor annyiféle élvezet vonja el a figyelmet a betűről) olvasható könyveket fordított. Sőt kötelező írókat, kötelező regényeket. Románul, németül, angolul, franciául helyből beszélt, lévén aradi születésű. Hašek Svejkje miatt megtanult csehül, élete végén, halálos betegen még belevágott a japánba (halkan megjegyzem, hogy a Vanek által írt Svejk-folytatás fordításán feketén fehéren kimutatható, vannak fordítószenik és vannak fordítók).

Mutatóban néhány írónevét, kit, ki mindenképp olvashattunk a varázslatos menüből: Mérimée, Beecher-Stowe (Tamás bátya kunyhója), Jack London, Cooper, Mark Twain, Neruda, G. B. Shaw, Balzac, Rousseau, Martin du Gard, Steinbeck, H. Troyat, J. Austen, Agatha Christie, Updike, Albee, Merle, Malamud, Montaigne, Singer. A kevésbé ismert román szerzők kimaradtak.

Charles Dickens

Június 9-e Charles Dickens halála napja (London, 1870.)

Sokáig tartja a frontot, bő száz évig elképzelhetetlen nélküle a Viktoriánus Anglia. Remélem, nem tévedek, azóta folyamatosan hal, a harmadik évezredre pedig vége. Külön Dickens kedvéért, hátha túl sötétben látom a helyzetet, rákérdezek nagyfiainnál egyik szombati ebéden, hogy milyen Dickensot olvastak, mert ők amúgy otthon vannak az irodalomban. Néznek, hogy semmit. Semmit nem olvastak. Copperfield Dávid nekik már az illuzionista, Twist Oliver első fele egy régi tánc, a második semmi. Akkor vajon miért volt fontos nekünk a hatvanas években?

A Literatura folyóirat 1936-ban részleteket közöl a legolvasottabb amerikai könyvek listájáról. Dickensről azt olvassuk: „Teljesen mindegy, melyik művét választjuk. Ő olyan korlátlan lángész, hogy írásai között nincs kisebb és nagyobb, jelentősebb vagy jelentéktelenebb.” Pedig ennek csak hetven éve. Illetve már hetven éve. Ami nyomort és kiszolgáltatottságot Dickens képes volt megfogalmazni, a második világháború, a holokauszt, a GULAGok, és egyáltalán a XX. század – erőfeszítés nélkül túllépte.

De más az irodalom, más a próza, más a civil erkölcs, a mindennapi morál.

Az elnémult író: Santa Ferenc

Egy éve, 2008. június hatodikán halt meg Santa Ferenc, 1927. szeptember 4-én született Brassóban; Erdélyben nőtt fel. A szavak hangzása valóban a kor különlegessége, mintha a tárogató szólna valamelyik hegyszorosból. A

sablonyártásban, csoporthoz illesztésben kedvét lelő irodalomtörténet az „Emberavatás” nemzedékéhez sorolja, amelyhez Moldova, Galgóczi Erzsébet, Kamondy, Csurka tartozik még. Ez a nemzedék már élt, látott ötvenhat előtt, de az ötvenhat utáni letiltások, eltiltások, büntönbüntetések és elhallgatások megritkította mezőnyt valamiképpen fel kellett tölteni. Egy haladó szocialista társadalom nem élhet meg irodalmi muzsikaszó nélkül. Nácik című elbeszélése egy életre szól. Ugyan lehetne a cím Emberek, vagy bármi más, de a kor olyan, hogy Nácik.

Nem és nem értem. Miért a nagy csend. Mit követett el Santa, kivel szemben követte el, de irgalmatlan bűn lehet, ha ennek köszönhetően több egymást követő nemzedék nem ismeri nem hogy az írásait, de a nevét sem.

Tudomásul vesszük, nem vesszük tudomásul, a hatvanas-hetvenes évekből hiányoznak a kortárs Kosztolányik, Móriczok, nem tudunk Babitsról, Adyról, József Attiláról sem, aki a pályára tévedt, igyekezett a korlátok közt maradni, a tehetség pedig aligha futhatja ki legjobb formáját mások által levert futtatásban. Ismerünk ugyan kivételt, Gyurkovics Tibor szinte zseniként jön-megy, lépi át a jelen és a múlt láthatatlan repedését, neki mindegy, labdarúgás, publicisztika, líra, dráma, próza, de a kivétel erősíti a szabályt.

A zseniket és önjelölt profétákat bele nem keverve mindösszesen annyit: az Isten a szekéren, benne a Kicsi madár, a Tündérvilág, a Téli virágzás és a Mécsek, kötelező olvasmány. Így is lehet. Aki nem olvassa, kimarad valamiből, amit novellisztikának, irodalomnak nevezünk. Irodalmárnak,

magyartanárnak kötelező. Ingyenc olvasónak erősen javallott.

A halál novellistája: Bierce

167 éves volna június 24-én Ambrose Gwinett Bierce, a XIX. századi amerikai irodalom apokaliptikus hiperrealistája, akit a kezdetektől magam előtt is titokban olvasom.

A Bagoly folyóval találkozom először, kiüt. Régi Európa-könyv, fehér borító, komor fekete bolddal az író, a cím, baloldalon kötélcsomó. A borító szörnyű, anyámé, nem tudom hogyan kerül a polcunkra, anyám messze tartja magától a szentelen írókat, akik Bierce-hez hasonlóan kezelik a halált. Az anyák a katonánál sokkal bonyolultabb viszonyban a halállal. Úgy olvasom (mindig úgy olvastam, anyám fia vagyok), messzire eltartva, hogy ne hasson direktben, mert képes vagyok elhinni, hogy az íróknak ilyen kegyetlenül kell ábrázolniuk tárgyat. Megesik, lehet így is, de nem kötelező.

A második könyvéhez (Legkedvesebb gyilkosságom) leértékelve jutok hozzá, Kriterion-kiadvány, és némi átfedéssel ugyan, de ugyanazt találok benne: a polgárháború (Észak, Dél) és a halál. És még halál. Némi remény, trükkök, végül halál mégis.

Poe lelki edestestvére. Amerika utálja (mindkettejüket).

Bierce az amerikai olvasó szerint a „reménytelenség kis profétája”. Ami még igaz is lehet. Poe-t kivégzi az ital, Bierce eltűnik hirtelen (erdőben a vadnyom). Felmálház, és 1913-ban csatlakozik Pancho Villa gerilla-csapatához.

Mexikóból írt levele szerint: „Ha arról hallatok, hogy valahol Mexikóban kőfalhoz állítottak és szitává lőtték, tudjátok, ezt az élők sorából való távozás viszonylag jó módjának tartom. Fömlümúlja az öregséget, a betegséget, vagy a pincelépőcsön való legurulást. Gringónak lenni Mexikóban – ah, ez a megmentő halál.”

AZ ALEXANDRA IDÉN IS SUPERBRAND-DÍJAS. Harmadik alkalommal nyerte el az Alexandra a legjobb fogyasztói márkáknak járó Superbrands-díjat, melyet minden évben egy 14 tagú, független marketing és kommunikációs szakemberekből álló bizottság oszt ki az arra érdemes cégeknek. A mára világszerte 82 országban működő program egyik legfőbb törekvése, hogy a sikermárkák elismerésével a márkaépítés jelentőségére irányítsa a figyelmet.

SENKI SEM KAPOTT IDÉN MADÁCH IMRE-DÍJAT. A szlovákiai Irodalmi Alap díjait, köztük a Madách Imre-díjakat szerdán hozták nyilvánosságra és adták át a kitüntetetteknek Pozsonyban. Bár az eredeti szlovákiai magyar irodalmi alkotásért, illetve eredeti szlovák irodalmi mű magyar nyelvre való átültetéséért adományozható Madách Imre-díjat az idén senkinek sem ítélték oda, öt magyar alkotó prémiumot kapott az Irodalmi Alaptól.

Ardamica Zorán a Perspektívaváltás a szlovákiai magyar irodalomban (AB-ART kiadó), Benyovszky Krisztián a Kriptománia (Kalligram), Huncik Péter a Határeset (Kalligram), Juhász József pedig a Szedd szét! (Nap Kiadó) című eredeti alkotásáért kapott prémiumot. Hasonló elismerésben részesült Vercse Miklós Szlovák népmesék (Lilium Aurum) című fordítása – közölte Anna Bédióvá, az Irodalmi Alap képviselője.

ÁTADTÁK AZ IDEI FALUDY-DÍJAT. Lázár Bence András orvostanhallgató vehette át idén a Szegedi Egyetemen a Faludy-díjat; a húszéves költő a fiatal írótehetségeket jutalmazó elismerés történetében az első díjazott, aki nem bölcsészként tanul az intézményben – mondta a szerdai ünnepségen a díjat odaítélő kuratórium vezetője.

MAGYAR ÖRÖKSÉG DÍJAK. Ötvenedik alkalommal adták át a Magyar Örökség díjakat a Magyar Tudományos Akadémia dísztermében. Ezúttal a Supka Géza által alapított Ünnepi Könyvhét, Szabó Lőrinc költészete, Czigány György kulturális tevékenysége, Nyisztor Iлона csángó énekes, Csontváry Koszka Tivadar festészete és Dunapataj 1919-es hőseinek vértanúsága részesült a megtiszteltetésben.

FRANCIAORSZÁGTÓL KAPOTT KÖNYVEKET A FŐVÁROSISZABÓ ERVIN KÖNYVTÁR. Mintegy 620 ezer forint értékű könyvadományt kapott a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár a Francia Kulturális Intézetétől; a 162 könyvet René Roudaut francia nagykövet Demszky Gábor főpolgármester jelenlétében adta át.

CLAUDIO MAGRIS OLASZ ÍRÓ KAPJA IDÉN A NÉMET KÖNYVSZAKMA BÉKEDÍJÁT – jelentette be a díjat odaítélő bizottság csütörtökön. A békedíj az egyik legtekintélyesebb németországi kitüntetés, amelyet hagyományosan összel adnak át.

KAFKA „HAMIS LEGENDÁJA”. Egy brit akadémikus legújabb könyvében alaposan megváltoztatja a Franz Kafkáról kialakult képet. James Hawes a British Libraryben kutatva jutott hozzá azokhoz a könyvtári dokumentumokhoz, amelyekből az Excavating Kafka (Kafka kiásása) című könyve táplálkozik.

A La Stampa című olasz lap beszámolója szerint Hawes művében rámutat arra, hogy a nagy író alakját a mítoszok, az akadémia, az idegenforgalom és az olvasók torzították el hamis legendák keltésével, művei eredetiségének elhomályosításával.

A legelterjedtebb legendák közé tartozik például, hogy Kafka végrendeletében arra kötelezte barátját, Max Brodot, hogy semmisítse meg minden művét; hogy életében ismeretlen volt, többek között azért, mert habozott publikálni; hogy brutális apja terrorizálta; hogy agyonnyomta kiúttalan, bürokratikus munkája; hogy német nyelvű zsidóként Prágában kettős gettóba volt zárva, mert kisebbség volt a kisebbségben, egy abszurd és szétélesben lévő birodalomban, az Osztrák-Magyar Monarchiában. A mítosz része volt az is, hogy műveiben Auschwitz sötét előérzetét fogalmazta meg.

Hawes szerint mindez nem igaz. Kafka egy milliomos fia volt, a nagy családi házában vagy nővéreinél élt. De saját lakása is volt abban az épületben, amely később a prágai amerikai nagykövetségnek adott otthont. Saját azbesztyárat birtokolt. Ismert ügyvédként ténykedett, egyik vezetője volt a munkahelyi balesetekkel foglalkozó csehországi biztosítónak. Nagy becsben állt, nagyon jól fizették, és pályáján olyan személyes jó barát segítette, mint a biztosító elnöke. Magas rangú állami tisztviselőként csak hat órát dolgozott naponta,

és felmentették a katonai szolgálat alól, annak ellenére, hogy a hadsereg orvosa alkalmasnak tartotta frontszolgálatra. Vigyázott az egészségére, rendszeresen tornázott, nem ivott, nem dohányzott, vegetáriánus volt. Nem a szegénység vagy gyenge fizikuma miatt lett tüdőbajos, hanem mert egészségesnek vélt forralatlan tejet ivott. Kiadóival rámenősen tárgyalt, és Brodnak két végrendeletet hagyott. Az egyikben arra kérte ugyan, hogy semmisítse meg a műveit, a másikban viszont felsorolta, hogy melyeket mentse meg.

ELÁRVEREZTÉK SAINT-EXUPÉRY SIVATAGIKÉZIRATÁT. A várt legmagasabb összeget is meghaladó áron, 312 750 euróért (napi árfolyamon 88 millió forintért) árverezték el Párizsban Antoine de Saint-Exupéry sivatagi kéziratát, amelyet a francia író közvetlenül a líbiai repülőgépbalesete után, a homokdűnék közt írt 1936 telén.

PÁLYÁZNILEHET AZ OLCSÓBB TANKÖNYVEKÉRT A NEMZETI TANKÖNYVKIADÓNÁL. A Nemzeti Tankönyvkiadó immár harmadik alkalommal hirdette meg az Összefogás a Tudásért pályázatát. A kiírás az évek folyamán csiszolódott, hogy minél jobban tudja az iskolák elvárásait, igényeit kielégíteni. Az idei évben a sikeresen pályázó iskolák a Nemzeti Tankönyvkiadó (NTK) tankönyveit 2007-es áron vásárolhatják meg úgy, hogy a 2007/2009. évi árkülönbözetet kapják meg, amellyel szabadon gazdálkodhatnak. Az idei pályázat sikerét jelzi, hogy eddig 168 iskola pályázott 470 millió Ft értékben.

PLÁGIUMMAL VÁDOLJÁK A HARRY POTTER-KÖNYVEK SZERZŐJÉT. A világszerte népszerű és nagy hasznót hozó Harry Potter-könyvek kiadója, a Bloomsbury tagadja, hogy J. K. Rowling, a sikerkönyvek szerzője Adrian Jacobs néhai író Willy, a varázsló kalandjai című könyvből lopott volna „jelentős részeket” a Harry Potter és a tűz serlege című művéhez.

Jacobs 1997-ben halt meg Londonban. Szóban forgó könyve, a The Adventures of Willy the Wizard – No 1 Livid Land 1987-ben jelent meg – egy évtizeddel azelőtt, hogy a Harry Potter-sorozat első kötete napvilágot látott. A Jacobs örökségét kezelő alapítvány most plágium vádjával pert indított a Bloomsbury ellen.

A Harry Potter és a tűz serlege a Rowling-sorozat negyedik kötete, és 2000 júliusában jelent meg. A Bloomsbury Kiadó kedden azt állította, alaptalan és hamis a vád, hogy Rowling átemelt volna saját könyvébe Jacobs munkáiból.

A Jacobs-alapítvány már 2004-ben megkereste a Bloomsbury kiadót, de nem tudtak részeket azonosítani a Harry Potterben, amelyek a Willy, a varázsló kalandjai című könyvből lettek volna másolva.

„J. K. Rowling semmit sem tudott Adrian Jacobs könyvéről egészen addig, amíg 2004-ben meg nem vádolták plágiummal” – hangsúlyozta közleményében a Harry Potter-könyvek kiadója.

AZ ERDÉLYI MAGYARSÁG TÍZEZER LEGFONTOSABB SZEMÉLYISÉGÉT ismerheti meg az olvasó az Erdélyi Magyar Ki Kicsoda decemberben megjelenő harmadik kiadásából. Stanik István, aki e hatalmas gyűjtőmunkát főszerkesztőként fogja össze, felidézi: az első kiadás 1996 decemberében látott napvilágot, akkor hétezer személyiség szócikke került be. Nagy sikere volt, hiszen először sikerült egységes kiadványban bemutatni az erdélyi magyar közösség elitjét, a közéleti személyiségeket, a politikusokat, a tudósokat, az oktatókat, az írókat, a képzőművészeket, a zenészeket, a színházi szakembereket, a sportolókat, a vállalkozókat, az üzletembereket, a műszaki értelmiségieket, a kutatókat, a mérnököket, a közgazdászokat.

Támogatónk a

COMMUNITAS ALAPÍTVÁNY

Alapította az RMDSZ

Az Irodalmi Jelen HELYSZINI TUDÓSÍTÁS pályázatot hirdet

A pályázók egy-egy aktuális irodalmi eseményről (író-olvasó találkozó, könyvpremier, költői est, irodalmi folyóirat estje) írott beszámolóval pályázhatnak. Terjedelmi korlátok nincsenek, de nem árt betartani a még kényelmesen olvasható 6000 körüli karakterszámot.

A beszámolók mellé fotókat, kapcsolódó képanyagot kérünk (pl. könyvborítót, fotókat az eseményről, a szerzőkről, a közönségről max. 5 darabot).

A beszámolókat az onagy@holop.hu címre kell küldeni.

A pályázati anyagok a megadott névvel szignálva kerülnek fel a portálra.

A beérkező tudósítások folyamatosan megjelennek az Irodalmi Jelen Helyszíni tudósítás (http://www.irodalmijelen.hu/?q=taxonomy/term/2) rovatában, ahol az olvasók tetszés szerint, szavazataikkal segíthetik a közönségdíj odaítélését.

Zsúri: az Irodalmi Jelen szerkesztősége.

Beadási határidő: a mai naptól folyamatosan szeptember 15-én 24 óráig.
Eredményhirdetés: 2009. október 15.

A szerkesztőség a legjobbnak ítélt helyszíni tudósítások közt hat díjat oszt ki.

1. díj – 100 000 Ft
2. díj – 75 000 Ft
3. díj – 50 000 Ft
4. könyvesomag
5. könyvesomag
- +
1. Közönségdíj – 60 000 Ft

Lapszámunk szerzői

Bárdos József – 1949-ben született Szegeden, író, irodalomtörténész, műfordító, főiskolai tudományos munkatárs. Legutóbbi kötete: *Meztelen irodalom – Irodalomtörténeti komolytalankodások* (2005).

Bíró József – 1951-ben született Budapesten. Versek, kritikákat, vizuális költészeti alkotásokat, grafikákat 1975 óta publikál rendszeresen, képzőművészeti tárlatokon, biennálékön szerepel. Legutóbbi kötete: *Tűzkör-máglya* (2006)

Feltizi-Veress András – a KRE-BTK magyar–hungarológia szakos végzős hallgatója. Múlt évben kezdett novellákat írni és publikálni különböző folyóiratokban. 2009-ben novellái jelennek meg az Alföldben, az Ezredvégben, az Agriában. Tudományos munkákat (esszé, tanulmány) is publikál, érdeklődési területei közé tartozik a filozófia, a vallástudomány, a filmművészet, valamint folyamatosan nyomon követi a kortárs szépirodalmat.

Halmosi Sándor – 1971-ben született Szatmárnémetiben, költő, műfordító, matematikus. Tagja a Magyar Írószövetségnek és a FISZ-nek, elnöke a stuttgarti ECHIVOX Irodalmi és Művészeti Társaságnak. Legutóbbi kötete: *Annapurna déli lejtőin – szeretői könyve* (2006).

Onagy Zoltán – 1952-ben született Budapesten, író, szerkesztő. Legutóbbi kötete: *Sötétkapu* (2006).

Rózsássy Barbara – 1979-ben született Budapesten, költő, író. Legutóbbi kötete: *Pater noster, Dante* (2007).

Sárközi Máttyás – 1937-ben született Londonban, szerkesztő, író. Legutóbbi kötete: *Pesten, Londonban és a nagyvilágban* (2007).

Stenszky Cecília – 1986. április 2-án született Veszprémben. Szereti a kézműves dolgokat, közel áll hozzá a néptánc, népdalok, a regősség, az irodalomtól és könyvektől kezdve a falmászáson s táncra át rengeteg minden érdekl.